

**VEEREV
LÕNGAKERA:**
Käsitöömütoloogiast
läbi
lastekirjanduse
nõelasilma

Triin Lees
2024

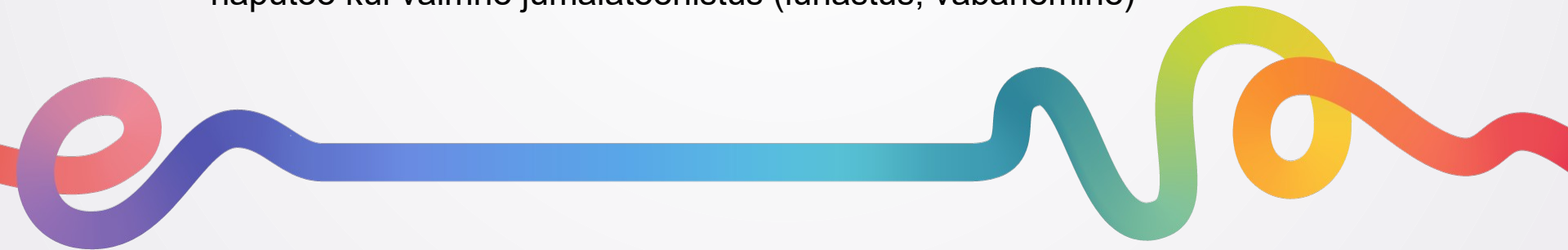
KÄSITÖÖMÜTOLOOGIA:

- millegi käsitsi valmistamine lihtsate tööriistadega
- näputöö, puutöö, sepatöö jne
- esemed, suuline pärimus, tekstid, pildid
- tekstid: müüdid, muinasjutud, pärimus, laulud, kirjandus jne
- Tekstiliga seotud mütooloogia:
 - näputöö, oskused, tööriistad, loomad, putukad, taimed, taevakehad, füsioloogia, mustrid, märgid, raamatud, kalender, sõlmed, võrgud, tuulelohed, langevarjud, õhupallid, labürindid, tunded jpm

KÄSITÖÖ JA TUNDED

- tunnetel suur roll, emotsioonidest tuleb olla teadlik
- pingeseisund = untsuminek, lõdvestumine = meisterlikkus
- isetegemise mõnu, oskused, pettumus, allaandmine, hakkamasaamine
 - Aino Pervik „Kaarist on kasu”
- füüsiline valu, sundasend, punktmassaaž
 - nõelravi! Okasroosike, Kaari, Mart, muinasjutt „Peni naine”, ...
- näputöö kui vaimne jumalateenistus (lunastus, vabanemine)

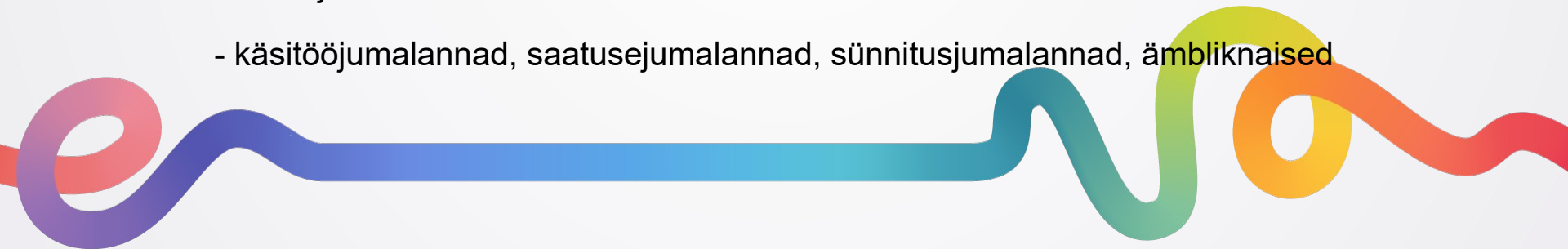
KÄSITÖÖ JA TUNDED

- positiivne sõltuvus
 - ei teki tühimust, „Sandi õnnistus”,
(illustratsioon Jaan Tammsaar)
- naiste tekstiilitarkus
 - käsitöö kui kauplemisvahend,
„Peni naine”, „Vaeslaps ja talutütar”
 - pruutide ketruskatsed
(„Parem naiseta elada, kui takukoonalt
kaisutada”)

KÄSITÖÖ JA TUNDED

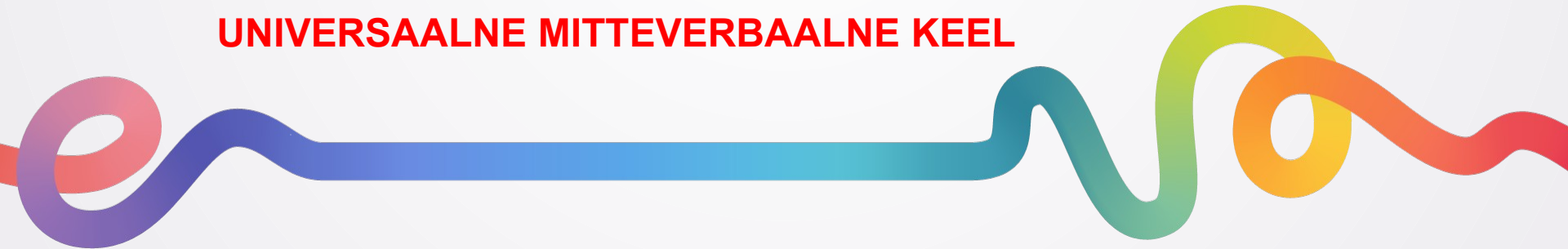
- emotsionaalne side (isiklik lugu, pärimus, kaitsemärgid, saladused, koodid jne)
 - vanaemalt õpitud oskused, Eno Raud „Sipsik”
 - kootud sõnad ja kaitsemärgid, Heljo Mänd „Nõiakivi”
- Tekstiiliteraapia (Ann Collier) – lõõgastus, nauding, negatiivsete emotsioonide väljendamine
- loomine – uue sünnitamine, ellu ärkamine (Sipsik), leiutamine
 - uute mustrite ja kirjade leiutamine, „Nõiakivi”, Tiia Toomet „Lapikirja ja lastekirja”
 - käsitööjumalannad, saatusejumalannad, sünnitusjumalannad, ämbliknaised

KÄSITÖÖ JA KEEL

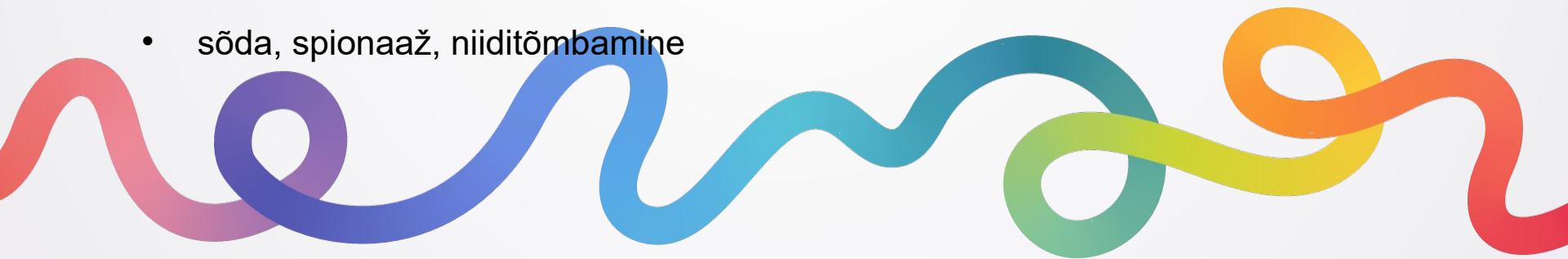
- mõttelõngad ajalõimed eluvõrk ideede võrgustik netivõrk
- jutulõnga veeretamine elu ripub niidi küljes lahtised otsad
- niitide kokku viimine kassikangas põimunud elud
- koed kiud põimunud DNA-ahel nõelasilm

• **KÄSITÖÖ – NAISTE SUHTLEMISE
UNIVERSAALNE MITTEVERBAALNE KEEL**

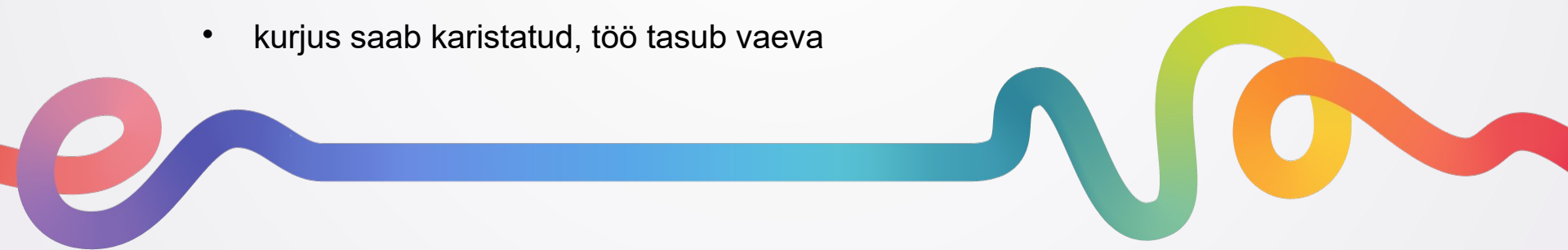
AJALUGU PEEGELDUB TEKSTIDES

- kangakudumine üks vanimaid tekstiililoomingu vorme
- naiste pärusmaa, ketravad naised – rätsepmeistrid mehed
- ketramine, kudumine põhimotiivid müütides ja muinasjuttudes, vähe dekoratiivset käsitööd
- seotud maagiaga, üleloomulike abilistega, alkeemiaga (õlgedest kuldlinad)
- muutused ja võimu kaotus tööstuse tulekuga, naise rolli muutus
- uus mood: õmblemine, tikkimine, hiljem teppimine, lapitehnika (nõiad!)
- sõda, spionaaž, niiditõmbamine

KULLAKETRAJAD

- sõnavara: vokk, lina, lõng, varras, koonal, kangas, ristsilmus, lõngakeerd, värten, heie, kerilauad, ketrama, kerima (noormehel tuleb vee põhjast jõenupu juuri lahti harutada)
- kolm õitsvat õde vangistuses, sunnitud ketrama, annivakka pole mahti täita
- õdedel suurepäraseid ketrusoskused, suhtumine töösse irooniline (irvitavad, et heie ei katke kunagi)
- töövirkus, soov südame järgi elada, vaprus
- villase sukalõngaga seotud nõiakera
- kurjus saab karistatud, töö tasub vaeva

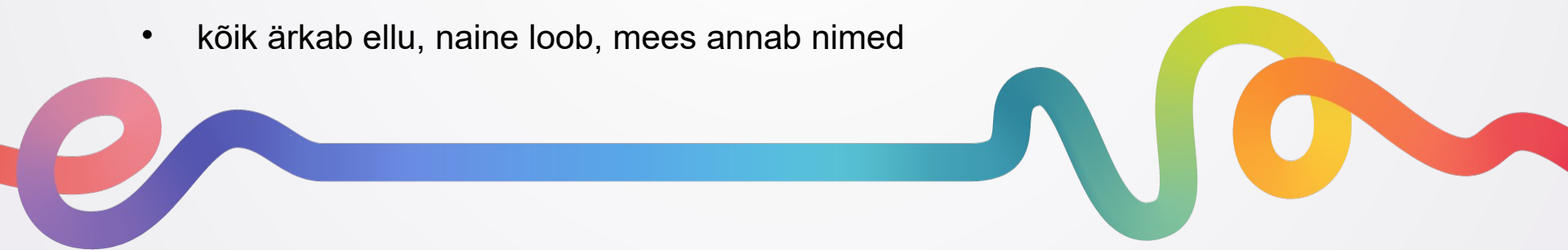
KASSID KÄSITÖÖMUINASJUTTODES

- illustratsioonidel kass ja lõngakera
- Kreutzwaldi muinasjutud: ketramine, lõng, kass omavahel seotud (Kullaketrajad; Pikkjalg, Osavkäpp ja Teravsilmi; Tontla mets)
- kass – nõid – üleloomulik abiline
- islandi jõulukass (yule-kass), kontrollib kas lastel on jõuluks uued riided
- eesti folkloor: kassipoja hind traditsiooniliselt olnud sukanõel
- kassikanga kudumine

TIIA TOOMET „LAPIKIRJA JA LASTEKIRJA”

- tühi maailm, nukrus, igavus, kurbus, jutu heietamine
- eit laenab tulevikust tütretütretütretütretütrelt kangasteljed, helgus, selgus, kavalus, põnevus
- käed tööd täis, nukrutsemiseks pole mahti, leiutab värve ja kirjasid
- suvest kevadeni kangakudumist, põnev ja rahustav teha, aga ka jälgida
- lapitehnika – vaipade laotamine, maailma loomine, lõpuväsimumus
- kõik ärkab ellu, naine loob, mees annab nimed

LAHTISED OTSAD

- müüdid ja kujundid omavahel põimunud
- maailma käsitöömütoloogia lapitekk
- maailm kui käsitööloome
- lõngakera veeremine kui saatuseratta pöörlemine

- Aitäh kuulamast!

